

12. konferenca
komunalnega
gospodarstva

2023

Sodelovanje javnosti v urejanju javnih površin

dr. Maja Simoneti, univ. dipl. inž. kraj. arh.
IPoP – Inštitut za politike prostora, Ljubljana

IPoP

Inštitut za politike prostora
Institute for Spatial Policies
ipop.si

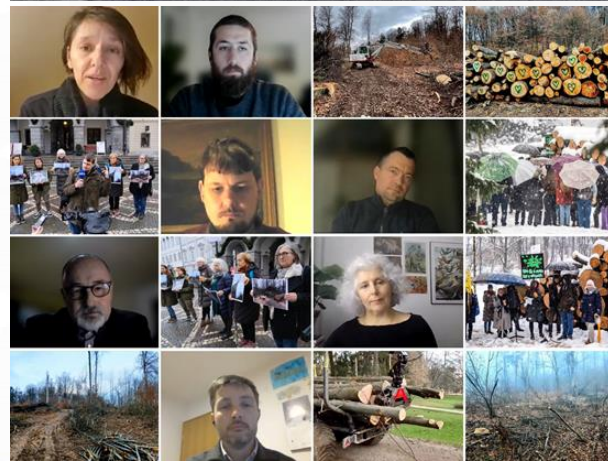
O čem bo tekla beseda

- kaj nam sporočajo protesti ljudi proti sekanju
- kakšna je vloga komuniciranja pri urejanju javnih površin
- kako je komuniciranje povezano sodelovanjem
- kakšne so napovedi za prihodnost
- kako od informiranja preidemo k sodelovanju in vključevanju
- kakšna je dobra praksa

Kaj se dogaja?

- Rožnik, Drama, Pivovarna
- ljudje protestirajo proti sekanju
- institucije delujejo po predpisih
- politika zanika pomen dreves
- mediji imajo radi zgodbe
- glas ljudstva se krepi
- pomen dreves in zelenih površin se spreminja

Rožnik, december – februar 2023

- lastnik občina
- razlog: pomladitev gozda
- gozd s posebnim namenom
- kampanjsko sekanje – preveč naenkrat
- krajinski park (ZON)
- kulturna in naravna dediščina
- dela začasno ustavi prijava naravovarstveni inšpekciji

občina se
izogiba
komuniciranju

DELO

Novice Gospodarstvo Mnenja Šport Kultura Kresnik Magazin Sobotna p
Lokalne: Ljubljana in okolica Stajenka Gorenjska Dolenjska Prekmurje Korotka

ONAPLUS
NOVA SERIJA

Na Rožniku bo padlo kar 380 dreves

Na Rožniku za posek označili stara in nevarna drevesa. Godrarska stroka pravi, da gre za stoletni poseg, padla bodo stara in sprehajalcem nevarna drevesa.

21.11.2022 ob 19:30

Janko Jankovič

Sečijo dreves in spravilo lesa na približno petih hektarjih Podružniški poti in pod Pod Tarnom, so je naš Čisto Z.

Kostanj pri Drami, junij – julij 2023

- lastnik ministrstvo za kulturo/država
- razlog: prenova + dozidava
- ZRSN soglasje
- ZKD soglasje
- Zelena prestolnica EU
- Svetovno mesto dreves
- občina ne varuje učinkovito starih dreves
- drevesa posekajo 26. julija 2023

država se
izogiba
komuniciranju

Pivol, september 2023

- lastnik občina
- razlog: nove turistične ureditve
- kulturna dediščina
- arborist predlaga sekanje 35 dreves
- projekt predvideva posek 220 dreves
- drevesa so nestrokovno obrezana 1992
- ZVRSN podpira posek
- sekanje začasno ustavi vseslovensko zbiranje podpisov

občina in
država
se na pritiske
odzivata

Pomen varstva narave narašča

- narava v urbanem okolju dobiva nov – večji pomen
- podnebne spremembe ogrožajo naravo – spremljamo izumiranje vrst
- drevesa in naravne prvine blažijo učinke podnebnih sprememb
- drevesa in narava koristijo prilagajanju na podnebne spremembe
- stara drevesa zagotavljajo več koristi kot novo posajena
- zelene površine zagotavljajo zdravje in dobro počutje

- ozaveščenost in znanje se krepi

Koristi odraslih dreves

- 1000x več ekosistemskih koristi kot novo posajeno mlado drevo (2200 €)
- 1 odraslo drevo proizvede kisik za 10 oseb
- odpornost, varnost, podoba, vrednost
- novo načrtovalsko pravilo 3-30-300
- cilj je varovati stara, propadajoča drevesa

Ljudje se zavedajo svojih pravic

- pravica do zdravega življenjskega okolja (ustava, OZN)
- pravica do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev (ustava, zakon o urejanju prostora)
- varstvo okolja - Aarhuska konvencija: informacije, odločanje, sodno varstvo (Evropsko sodišče za človekove pravice - ESČP)
- informiranost je pravica
- komuniciranje je pogoj za uresničevanje pravic
- komuniciranje je uvod v sodelovanje

Zakaj sodelovanje?

- ker imamo pravico
- legalnost in legitimost rešitev – krepitev zaupanja
- učinkovito usklajevanje interesov v prostoru
- več informacij – bolj sprejemljive in boljše rešitve
- delitev odgovornosti za stanje, urejanje in rabo
- povezovanje skupnosti – generator kakovosti bivanja
- sodelovanje v urejanju javnega prostora – krepitev kapacitet
- skupni jezik – prenos pravil na celoten teritorij naselja
- **ker sodelovanje potrebujemo!**

Ker zagotavlja:

- rešitve po meri javnosti
- izboljša se kakovost rešitev
- boljša sprejetost rešitev
- okrepi se občutek vključenosti v odločanje

Prihajajo spremembe

- podnebne spremembe: višanje zračnih temperatur, ekstremni vremenski pojavi – neurja in nalivi, nalezljive bolezni, pomanjkanje vode in hrane
- blaženje sprememb: zmanjšanje emisij (promet, ogrevanje, hrana), povečanje sposobnosti ponora ogljika – vloga gozda, zelenih površin in dreves se večja
- prilagajanje na podnebne spremembe: blaženje temperaturnih ekstremov, zadrževanje padavin – zelena infrastruktura, sonaravne rešitve
- Slovenija je zaradi svoje lege in geografije precej izpostavljena

Drugi izzivi prihodnosti

- **javno zdravje in dobro počutje:** večji pomen, novi argumenti, več površin in zelenja
- **izgubljanje biotske pestrosti:** ohranjanje narave, povečanje biotske pestrosti, krepitev funkcij narave – ozelenjevanje
- **ogroženost okolja:** obvladovanje negativnih vplivov rabe prostora in dejavnosti v prostoru
- **rast in zgoščevanje mest:** tekma za prostor – usklajevanje interesov – dolgoročno vzdržno in odgovorno prostorsko načrtovanje
- **socialne razlike:** neenakost v prostoru in kakovosti bivanja se povečuje – !! prostorsko in urbanistično načrtovanje

12. konferenca
komunalnega
gospodarstva

Pariz, 2019

- požar uniči streho pariške katedrale Notre-Dame
 - Studio NAB iz Pariz na natečaju predlaga na strehi ureditev zimskega vrta, zvonik je čebeljnjak
 - napoveduje se radikalno spreminjanje odnosov med vidiki urejanja urbanega okolja
-
- 2014 županja Hidalgo nameni 5% mestnega proračuna participatornemu načrtovanju porabe
 - največjo podporo prebivalcev imajo vsa leta ureditve zelenih površin in projekti ozelenjevanja
 - 2020 v času epidemije mestno jedro ambiciozno razbremenijo avtomobilov
 - govori se o nujnosti ozelenjevanja ikoničnih zgodovinskih trgov

12. konferenca komunalnega gospodarstva

Antwerpen, 2023

- flamski pristop za obvladovanje urbanih poplav
 - več ponikanja vode na vrtovih, šolskih igriščih, ulicah
 - Lange Ridderstraat, Antwerp po prenovi vrtna ulica
 - 99% dežja ne odteče v kanalizacijski sistem
-
- večja kakovost bivanja, lepša podoba
 - več vzdrževanja
 - vključevanje prebivalcev
 - EU komisija – strožji predpisi za kakovost vode – lokalni načrti ravnanja s komunalno odpadno vodo za obvladovanje onesnaženja s padavinsko vodo (urbani površinski odtok in razbremenilniki) vir: Radinja, 2022, Slovenski vodar 31

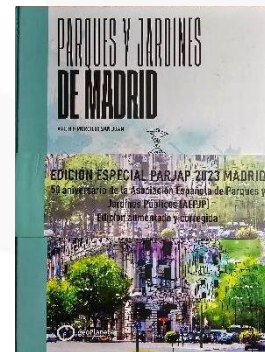
Foto: Melissa & Chris Bruntlett

Madrid, 2023

- 604,3 km² (Slovenja 20.273 km²)
- 3,3 milijone prebivalcev (Slovenija 2,1 milijona)
- UNESCO, ena najbolj zelenih prestolnic na svetu
- 3800 območij zelenih površin
- 6 milijonov dreves (1,7 milijona v oskrbi občine)
- 506 vrst rastlin, 182 vrst ptic, 48 vrst sesalcev

- 49 PARJAP – konferenca združenja španskih parkov in vrtov AEPJP
- več kot 600 udeležencev s petih kontinentov
- teme:
 - zeleno mesto in zdravje,
 - dobro počutje kot predmet urbanističnega načrtovanja
 - terapevtsko oblikovanje
 - živa doživetja in realistične rešitve

Kaj to pomeni?

- večji pomen javnih površin: **kritična javna infrastruktura**
- večji pomen komunalne dejavnosti: **urejanje in čiščenje javnih površin**
- večji pomen zelenih, ozelenjenih in vodnih površin: **strateško pomemben vidik načrtovanja in upravljanja prostora**
- večji pomen zasebnih zelenih površin in dreves – **krepitev javno koristnih funkcij z vključevanjem v urejanje pod enakimi strokovnimi pogoji**

- večji **obseg površin**
- večji **obseg in vrsta del in nalog** (biotska pestrost, sodelovanje z lastniki in prebivalci)
- več **strokovnega znanja** za načrtovanje in upravljanje (urejanje)
- več **sredstev** za urejanje, gradnjo in vzdrževanje

mednarodni okvir države morajo podpreti mesta

- Urban green spaces and health. 2017. WHO EU Regional Office.
- Nova Leipziška listina, 2020
- National Urban Policies Driving Public Space Led Urban Development, UN Habitat, 2020
- EU Strategija prilagajanja 2013
- EU Strategija za biotsko raznovrstnost 2030, 2020
- Global Public Space Programme, Annual Report 2021, UN Habitat
- Zeleni dogovor EU, 2022

- priporočila in sredstva za krepitev znanja in uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja in podnebne nevtralnosti v praksi
- Strateški okvir prilagajanja, 2016

Kaj to pomeni za občine?

- več površin
- več funkcij
- krepitev funkcij
- povezovanje funkcij
- več znanja
- več sredstev
- več kadrov
- več sodelovanja

- **več strateškega** načrtovanja in urejanja, dolgoročno naravnane delovanja, ki zagotavlja dovolj javnih površin in funkcij tamkjer jih potrebujemo
 - varstvo in razvoja javnih površin
 - prostorski potencial
- **bolj celovito** investicijsko načrtovanje (oblikovanje), graditev in urejanje
 - upoštevanje različnih vidikov urejanja: poplavna varnost, vodni viri, varstvo narave, kulturna dediščina, biotska pestrost, mikroklime, javno zdravje in dobro počutje, enakost ...
- **bolj povezano** načrtovanje in urejanje (raba in vzdrževanje)
 - povezava vidikov, nosilcev in faz načrtovanja in urejanja
- **bolj vključujoče** in sodelovano upravljanje
 - vključevanje nosilcev, lastnikov in uporabnikov v procese načrtovanja in urejanja
- razvoj in krepitev funkcij komunalne infrastrukture
- strokovni razvoj in krepitev gospodarske javne službe
- povezovanje – skupne strokovne in javne službe, skupno izvajanje del in nalog

Kaj to pomeni za našo javno službo?

- nove vrste površin – različne vrste del in nalog – komuniciranje!
- različne vrste funkcij – različni javni in zasebni interesi – komuniciranje!
- različni lastniki – različne predstave, možnosti, znanje, volja – komuniciranje!

- večji **obseg površin**
- večji **obseg in vrsta del in nalog** (biotska pestrost, sodelovanje z lastniki in prebivalci)
- več strokovnega **znanja** za načrtovanje in upravljanje (komuniciranje)
- več **sredstev** za urejanje, gradnjo in vzdrževanje
- nova sredstva za sodelovanje

Kaj pa država?

- javne površine so komunalna infrastruktura **kritičnega pomena** za podnebno odpornost, javno zdravje in dobro počutje
- nujno **enotni minimalni standardi** in merila izvajanja dejavnosti – pravilnik, strokovne kvalifikacije ...
- **potrebujemo smernice in priporočila** za
 - ambiciozno ozelenjevanje naselij (kaj, kako in kje)
 - načrtovanje zelene oz. zeleno modre infrastrukture
 - načrtovanje sonaravnih rešitev (NBS) za odvajanje padavinske vode in preprečevanje poplav v naseljih
- **podpora dobrim praksam**
 - razvoja kakovosti urejanja javnih površin in površin v javni rabi – krepitev kompetenc (kompetenčni center!)
 - varstva in razvoja zelenih in drugih javnih površin in mestnih dreves – prenos na zasebne površine
- **spremljanje stanja**
- **operativni program** za razvoj za izvajanje javne službe varstva okolja urejanje in čiščenje javnih površin

Izključevanje javnosti ni rešitev

- javnost nasprotuje spremembam (NMBI)
- javnost se organizira - civilne iniciative
- podaljševanje postopkov / tudi kakšna zaustavitev
- izključevanje javnosti (NMEI) nespoštovanje pravil!
- nezaupanje - vzajemno
- prostorsko načrtovanje kot administrativna ovira
- tveganje za korupcijo – upad integritete

Dobra praksa

- zgodnje informiranje
- priložnosti za aktivno sodelovanje
- upoštevanje in spoštovanje mnenj
- enakost in pravičnost - možnosti
- osebni odnos
- sodelovanje javnosti v drugih fazah urejanja
- zaupanje in povezanost
- povezane skupnosti se v krizah znajdejo bolje kot izolirani posamezniki

- razumevanje in interes za sodelovanje
- znanje (metode in tehnike)
- ustvarjanje možnosti - omogočanje
- razvijanje tehnik aktivnega sodelovanja
- vključevanje javnosti v urejanje

Pogoji za dobro sodelovanje

- jasno opredeljena vsebina sodelovanja
- določene vloge sodelujočih
- predvidljiv postopek sodelovanja
- način sprejemanja odločitev – odgovornost!
- razpoložljiva sredstva, čas in prostor
- obvladljivost in razumljivost problema
- realna usmeritev pričakovanj
- enakovrednost udeležencev
- javnost postopka
- **spoštovanje – zaupanje – upoštevanje**

https://ipop.si/wp/wp-content/uploads/2019/02/iPop_Z_WEB.pdf

Oblike sodelovanja

- formalna: z zakonom predpisano – obvezno
- javna razgrnitev načrtov, javna razprava
- javnost, preglednost, demokratičnost

- neformalna: po potrebi
- vodeno ali spontano (civilne iniciative)

- tudi formalni postopki se lahko izvajajo v širšem obsegu, z več razpravami v različnih fazah dela!

Načini vključevanja javnosti

- ankete, raziskave
- sodelovanje prek predstavnikov
- delovanje skupin za pritisk
- javna zborovanja
- angažiranje medijev
- delavnice in seminarji
- delovne skupine
- referendum
- sodne obravnave

Povzeto po Arnstein.
Grafična ponazoritev lestvice
sodelovanja: Darja Klančar.

Sodelovanje je razvojna priložnost

- nove priložnosti za urejanje javnega prostora
- več rok, znanja, sredstev - boljši učniki
- razširitev pravil na zasebne površine
- skupnostne prakse urejanja in rabe prostora
- začasna raba prostora
- prenova
- aktivno vključevanje - vključujoče načrtovanje in urejanje

Washington, 2023

- 2nd World Forum on Urban Forests
- ustanovitelji: FAO UN Politecnico di Milano, Società Italiana di Selvicoltura ed Ecologia Forestale – SISEF
- po vzoru ameriških arboristov krepitev podpore strokovno kompetentni praksi ravnanja z drevesi in ozaveščanje o pomenu
- teme:
 - zdravo mesto
 - vključujoče mesto
 - odporno mesto

World Forum on
Urban Forests

The main objectives of the WFUF are:

- to mobilize necessary financial resources, sponsorships, and technical contributions for the organization of future editions of the World Forum on Urban Forests;
- to raise awareness of the benefits of urban forests and trees to a global audience;
- to generate knowledge on good practices for the planning, design and management of urban forests and green spaces;
- to support the development of the capacity of local decision makers and technical staff in implementing a successful and inclusive approach to the planning, design and management of urban forests and green spaces ;
- to sustain the role of local communities in contributing to local debates on the management of their living environment through improved access to information and networking with other communities.

**Arbor Day Foundation
and FAO**
launch the
Mantova Challenge:
**a challenge to all cities
around the globe**

**Tree Cities
of the
World**
Celebrating
greener cities
worldwide

Kaj lahko sklenemo?

- odkrito in pravočasno informiranje je del dobre prakse urejanja javnih površin
- dobro komuniciranje vodi v učinkovito sodelovanje – boljše rešitve
- izvajalci morajo biti vključeni v komuniciranje občine
- izvajalci javne službe potrebujejo znanje in veščine za komuniciranje z javnostjo
- komuniciranje se začne na terenu – pooblastila

Hvala za pozornost!

Maja Simoneti

maja.simoneti@ipop.si / www.ipop.si

- f** IPoP – Inštitut za politike
prostora
- t** @_ipop
- in** @naslov LinkedIn
- ▶** @naslov Youtube

IPoP

Inštitut za politike prostora
Institute for Spatial Policies
ipop.si